

جلسه ۲۷۹

صورت مشروح جلسه فوق العاده

روز شنبه ۳ شهریور ۱۳۲۹

مجلس یکساعت وسه ربع قبل از ظهر بریاست آقای مومنان الملک تشکیل شد صورت مجلس روز ۴ شنبه ۲۹ را آقای آقا میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند غنائین روز چهارشنبه متین السلطنه - آقا سید محمد باقر ادیب - میرزا یانس - حاج امام جمعه مدرس بدون اطلاع - دکتر لقمان با اجازه میرزا مرتضی قلیخان مریض

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهار نشد) ملاحظاتی نیست - صورت مجلس تصویب شد - چند فقره تلگراف رسیده است قرائت می شود .

تلگراف انجمن ولایتی رشت بعبارت ذیل قرائت شد بوسیله آقایان نمایندگان گیلان ساحت مجلس مقدس کبیه نیابت سلطنت هیئت محترم وزراء و آقای سردار محی و جریده مجلس اگرچه مراتب و درجات استقامت عموم اهالی گیلان در تهیه لوازم استحکام اساسی استقلال مملکت محتاج بعرض واقاله برهان نیست چنانچه در مواقع مهمه خشیات ملی خود را بتمام دنیا آشکار و از بدل جان و مال دریغ و مضایقه روا نداشته تا بمقصود نایل شدند ولی چون خیلی لازم است که وقایع ملی قلمرو خود را در مورد لازمه بدو اثر متبوعه خود عرضه دارد عرض مینمایم اهالی گیلان در این چند روزه که ورود محمد علی میرزا بکمش تپه و نواحی استرآباد مبرهن داشته تمام صاحبان مسالك مختلفه و احزاب متشسته و مدیران جراید و ملت ارامنه پس از امان نظر دقیق بوخامت مال بی فوت دقیقه انتظار امداد از هیئت مولفه فوراً صفحات و اوراق اعمال سابقه را برشحات عفو و اغماض وترضیه و ریختن اثرات اختلاف کلمه ارزو ایای جان ومنفرجه قلوب منزه و صنایف کرده اسامی بسیار محکم که درانظار دانشمندان و باریک بینان اشد از مرتبه اولی است بحبل المتین انصاف متوسل گشته دیروز چهارشنبه ۲۹ جمعی از رؤسای مجامع خود را بانجمن فرستادند پس از تجدید اظهار مراسم انقیاد و اطاعت بدولت مشروطه درخواست حضور و تشریف فرمائی عموم طبقات بانجمن نموده امروز غره شعبان عموم طبقات از علماء اعلام و حجج اسلام واعیان و ارکان و تجار از غریب و بومی و صنوف اصناف دامت برکاتهم و اقبالهم از صبح الی ظهر بانجمن تشریف فرما شده عموماً بانهایت بشاشت و اشتیاق اظهار همه قسم معاونت و همراهی نموده و بر خود فرض کرده که زابتدا علی ما سبق در ابقای این اتفاق و روش بر طبق قانون و مراعات نزاکت و حفظ و حراست حقوق بین المللی قیام و اقدام نمایند حتی هر يك از طبقات فی المجلس دونفر نماینده از بین خود معین کرده که مدد افکاری وغیره باعضاء انجمن بنمایند انجمن هم با کمال بردباری از طرف خود مراسم تشکرات صمیمانه خود را از این اقدامات یگانه تقدیم و از طرف اولیای امور همه قسم تعهدات همراهی نموده امیدواریم از این پیش آمد قهری که کاشف از نیات خالصانه و امداد علنی است کاملاً بهره مند و کامیاب گردیم (عموماً تحسین کردند)

عالم منتظر امتحان ما هستند منتظرند و بطرف ما نگاه میکنند تمام عالم چه میخواهند میخوانند به بینند که آیا ملت ایران قابل مشروطیت بوده است آیا مشروطیت را از روی استحقاق گرفته یا اینکه اتفاقاً گرفته من تصور میکنم که ملت ایران مشروطیت را از روی استحقاق گرفته است ولایق بوده است که رسیده است باین مقام و ملت ایران که بلیاقت آزادی را گرفته اند همان ملت ایران حاضر خواهد بود حتی پیره زنهای آنها حاضر خواهند بود با دندان های خودشان دفاع کنند و نگذارند این اساس را یعامال کنند آن کسانی که خیال میکنند که ملت ایران را میشود در خواب تغافل کرد و آنها را در خواب گرفت اشتباه میکنند بجهت اینکه قطع نظر از ایران اگر بتاریخ نظر کنیم خواهیم دید که در تمام نقاط عالم دیگر در هیچ جا (باستثنای يك دو جا) اساس استبداد برقرار نیست همه جا در تمام عالم ما خواهیم دید که همیشه غلبه با آزادی بوده است و همیشه اساس پوسیده استبداد در مقابل مشت فولادی آزادی نتوانسته است مقاومت بیاورد چون تاریخ مکرر میشود این قوه هم در اینجا مکرر خواهد شد در ایران همان حسیات که در ملت ایران است و همان صحبت با آزادی و همان انس بمشروطیت قوای آزادی را زیاد خواهد کرد و قوای ارتجاع را از هم خواهد پاشید و هیچ وقت قوای استبداد بر آزادی غلبه نخواهد کرد .

رئیس - قبل از اینکه جلسه را ختم کنیم لازم میدانم که بعضی انتشاراتی که در این چند روزه داده شده است تکذیب بکنم و آن این است که همه جا گفته میشود هیئت مدیره تشکیل شده است که در اجرائیات دخالت بکنند بنده تعجب می کنم چطور بعضی این قبیل انتشارات را قبول میکنند اگر هیئت مدیره انتخاب میشد و معین میشد بایستی از مجلس انتخاب شود و تمام کارهای ماعلنی است اگر اینطور بود و هیئت مدیره تشکیل شده بود در مجلس معین میشد و حال آن که هیچ وقت همچو چیزی وقوع نداشته است فقط يك کمیسیون موسوم بکمیسیون رابطه معین شد آن هم نه برای این بود که در اجرائیات دخالت بکنند برای این بود که آقایان وزراء چون مشغول کار هستند برای بعضی جزئیات هر روزه مجبور نباشند که بیایند بمجلس و بعضی سئوالات از ایشا بشود که اسباب ضعیف و اتلاف وقت ایشان باشد قرار شد يك کمیسیون رابطه باند که اگر بعضی اطلاعات لازم شد هیئت وزراء آن اطلاع را بآن کمیسیون رابطه بدهند و آن کمیسیون بمجلس اطلاع بدهد فقط مقصود همین بود حالا هم اینجا عرض میکنم این کمیسیون رابطه هم بهیچوجه در اجرائیات مداخله نخواهد کرد و اگر آقایان وزراء لازم دانستند این کمیسیون باقی خواهد بود که اگر لازم ندانستند منحل خواهد شد و علناً عرض میکنم بهیچوجه هیئت مدیره وجود نداشته است و نخواهد داشت و چون کار مهمی هم در دستور نیست جلسه را ختم میکنم اظهار شد جلسه آتی چه وقت .

رئیس - هر وقت لازم شد اطلاع داده میشود (مجلس يك ساعت و پنجاه دقیقه از ظهر گذشته ختم شد .)

را حفظ میکنند نباید بترسند و عجب در این است که با امتحانات گذشته و با آن جان بازیهای گذشته ملت ایران باز بعضیها خیال خام درس دارند در صورتیکه نباید فراموش کرده باشند هنوز وقت زیادی نگذشته است این همان ملت ایران است که در آذربایجان یازده ماه مقاومت کرد این همان ملت ایران است که در گیلان مقابله کرد همان ملت ایران است که در اصفهان زنجیر استبداد را پاره کرد همان ملت ایران است که در خراسان برضد استبداد قیام نموده همان ملت ایران است که امتحانات خودش را در راه رسیدن با آزادی و گرفتن مشروطیت مکرر داده است با وجود این باز معاندین آزادی و مخالفین مشروطیت خیال خام در سردارند و فراموش میکنند همان بینوایان روحانیین هستند که چقدر مجاهدت کردند برای این ملت که دارای حقوق آزادی بشوند همین آقای صمصام السلطنه همین آقای سردار اسعد بودند که در راه مشروطیت و در راه رسیدن با آزادی جوانهای بختیاری دادند گشتند و کشته شدند تا اینکه رسیدند بمقصد این مجاهدین بودند که از گیلان و از خراسان حرکت کردند و آمدند تخت را مبدل برتخته کردند و اساس مشروطیت را برقرار کردند تمام اینها که اینکار را کردند برای يك چیز بود برای این بود که ملت ایران رسیده است بجائی که دارای حقوق بشریت بفنا رسیده است بآن جائی که زنجیر اسارت را بگردن خودش بگیرد رسیده است بآن جائی که دیگر زیر بار هیچ قیدی نرود رسیده است بجائیکه داخل خانواده ملت آزاد باشد همین حس ملت ایران بوده است که تمام این جانبازها را محرك شد و تمام اینکارها را کرد همان حس هنوز باقی است ملت ایران بدانید قوه ارتجاع بواسطه تصورات موهوم تصور میکنند که موقع رسیده که اساس آزادی را از دست شما بگیرند و این ابر های تاریکی که بطرف شما دارد میآید باز همان ارتجاع است که آزادی شما را از دست شما گرفته بود همان ارتجاع است که اختیار جان و مال شما را گرفته بود دوباره میخواهد شما را از يك آدم آزادی مبدل بیک بنده بکند و باز میخواهد اختیار جان و مال را از دست شما بگیرد و برای رسیدن باین مقصود راه های مختلف اتخاذ کرده اند و از هر چیزی مضایقه و کوتاهی نمیکند و در ظرف این دو سال گذشته اگر نگاه کنید خواهید دید چه کارها که نکردند و چه اسباب چینیها که نکردند خواستند که این اساس را ضعیف بکنند و مابین شما تفرقه بیندازند و اسباب اشکال برای رسیدن بمقصد خودشان فراهم بکنند گاهی رحیم خان را وارد آذربایجان کردند و شاهسون را محرك شدند و چه کارها که نکردند و نمیخواهم داخل آن شوم و حتی سعی کردند بعضی کسانی که برای شما کار میکنند و میکردند در انظار شما بی اختیار و موهوم باشند و حالا هم است دست نکشیده اذهان شما را بتشکیل يك هیئت مدیره مشوب میکنند که هیچ صورت خارجی ندارد ملت ایران حالا موقع جانبازی است موقع امتحان است و الان ماها تماماً باید امتحان بدهیم و الان تمام

رئیس - تلگراف یزد است خوانده میشود (از قرار ذیل قرائت شد) مقام منبع مجلس مقدس و هیئت علماء اعلام و کابینه وزرا عظام دامت برکاتهم خبر ورود محمد علی میرزا به گمش تپه مسومع شد ظلم های استبدادیه و قتل های فجیعہ سابقه او را ملت بخاطر آورده متفق الکلمه به آواز بلند عرضه میداریم که راضی بودور او نیستیم و با تمام قوا جانان و مالا در دفعش حاضریم آن ذوات مقدسه هم در نهایت جدیت رفع شر او را بفرمایند (عموم طبقات و احرار یزد از طرف عموم تحسین شد .

رئیس - امضاء متعدد است همه را نمیشود خواند - تلگراف دیگری هم از یزد رسیده است خوانده میشود (ببابت ذیل خوانده شد)

توسط نمایندگان عظام جنوب ذات برکاتهم ساحت مقدس دارالشورای کبری ملی شیدالله ارکانه اخبار واصله ورود محمد علی میرزا بسرحد ایران عموم ملت چون بلای ناگهانی و صاعقه آسمانی دانسته اقدامات سابقه او را در مخالفت با قانون اساسی که همه گونه حقی را نسبت یابو منظور فرموده بنظر آورده و تجدید مقام مفاسد و انقلابات و انهدام کعبه آمل و اضمحلال استقلال سلطنت اسلامی و اسارت سی کرور ایرانی را با ورود او توأم دیده معذرت بایک عالم حساب متفترانه با و از رسانن جارا از ارتجاع و تنقراطع خود را از ورود محمد علی میرزا که مابین با استقلال سلطنت اسلام و مسلمانی است بتمام ملت ایران و دول متدنه عالم مشهود و از تمام برادران غبور ایرانی و اسلامی استمداد خواسته قلع و قمع او را با بنجوان فریضه ذمه هر مسلمان با غیرت و ایرانی با فتوت می شماریم و ار نمایندگان عظام که حافظان حقوق ملتند کسب تکلیف مینمائیم .

رئیس - انجمن ولایتی یزد میرزا حسن نواب) عموم نمایندگان احسن گفتند .

رئیس - تلگراف کرمان است قرائت میشود (ببابت ذیل قرائت شد) .

ساحت مقدس مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه هیئت وزرای عظام دامت شو کتھم در این موقع که خبر ورود محمد علی میرزای مخلوع بسرحد منتشر شده عموم اهالی بهیجان آمده در انجمن ایالتی مجتمع شده چون ورود او بخاک مقدس وطن مابین با استقلال دولت اسلامی و مخالف با کلیه مسلمانان است با یک هیجان فوق العاده تفر خود را از او واژگایه ارتجاع عرضه میداریم ما اهالی ایران در راه استقلال مملکت و اساس مقدس مشروطیت و دیانت اسلامی میلیون ها مال هزارها نفوس خود را فدا کرده ایم تا یک نفر از ماها زنده است از پای نخواهد نشست تا دشمن دین و مملکت خود را دفع نماییم و هر قسم برای فدا - کاری و جان بازی در مدافعه از وطن عزیز و تشدید

اساس قوام مشروطیت و قلع و قمع مرتجعین حاضریم و منتظر اومر مطاعه مجلس مقدس و اولیاء دولت محبوب خود هستیم اقداماتی که از طرف اولیاء دولت در جلوگیری از محمد علی میرزا و اشار و مرتجعین شده استعمال مینمائیم (انجمن ایالتی - همه کی تحسین کردند)
رئیس - عریضه ایست که هزار نفر از تجار و اصناف عرض کرده اند خوانده میشود ببابت

ذیل قرائت شد معاملات ایران بشهادت شش ساله کوشش شبانه روزی و اهمیت ندادن بجائنها و مالهای خود در راه آزادی برای دفعه دیگر با صنادیقی که تمام فضای عالم از او را پر کند بعموم ملل دنیا خطاب کرده میگوئیم که ما از شخص ظالم و جابر خائن آزادی و آن محمد علی میرزا و متابعت او متنفر و در این موقع سابقه جائنها و مالهای خود را در مقابل او و هم دستانش با تمام حواس و قوای خود حاضر و برای تجدید این امتحان آماده ایم ۳۰ سرطان ۱۳۲۹ (نمایندگان عموماً احسن گفتند) .

رئیس - تلگرافی بهمین مضمون از روساء ادارات بندر ناصری و چند فقره دیگر هم از آذربایجان و جاهای دیگر رسیده است چون عجاله حاضر نیست در جلسه بعد قرائت میشود .

معاون وزارت مالیه - لایحه قانونی است راجع به برقراری نمودن مستمری در حق بکنفر از مستخدمین مالیه که سابقاً کتترات شده اند از طرف هیئت وزراء تقدیم مجلس میشود و تقاضای فوریتش را هم مینمایند (لایحه مزبور به اقرار ذیل قرائت شد حوادث کنونی لزوم فوری تشکیل ژاندارمری خزانه را ثابت میکند این تشکیل ولی از روی صحت و سرعت کفایت صورت پذیر خواهد بود که ما ژور و رسنا کس که موافق قانون استخدام دونفر امریکائی و یک نفر اروپائی مقیم ایران مورخه ۹ رجب ۱۳۲۹ که از مجلس شورای ملی گذشته برای شغل مزبور استخدام شده با کمال دلگرمی و استظهار بتواند شروع بکار نماید چون مشارالیه در قبول این تکلیف مجبور شده است از تحت صاحب منصبی قشون انگلیس استعفا کند و بنا بر این از حق گرفتن یک مقرری تقاعدی که عنقریب موعود آن خواهد رسید محروم میماند مقرون بقنایت است که دولت علیه وعده بدهد معادل همان حقوق تقاعدی که ما ژور ستا کس از تمتع آن صرف نظر خواهد کرد پس از انجام خدمات مشارالیه در ایران در حق او مستمری برقرار نماید لهذا هیئت دولت لایحه قانونی ذیل را بمجلس شورای ملی پیشنهاد میکند .

ماده واحده - دولت مجاز است که در کتتراتی که موافق قانون مصوبه ۹ شهر رجب ۱۳۲۹ به ما ژور ستا کس معاون مالیه برای تشکیل ژاندارمری منعقد نموده است ماده الحاقیه اضافه نماید که بموجب آن دولت تعهد خواهد کرد که سالی مبلغ دوست و پنجاه لیره انگلیسی برسم مستمری در حق مشارالیه مقرر شود و این مستمری از روز انقضاء کتترات مزبور باید با هر نوع قرار داد دیگر که مضی و مرضی الطرفین باشد و کتترات مزبور را تجدید یا تغییر یا تبدیل کند در حق مشار الیه مقرر خواهد بود (هیئت وزراء)

رئیس - حالا اول باید در فوریت این لایحه رای بگیریم در فوریت مخالفتی است (اظهاری نشد) - رای میگیریم آقایانیکه فوریت این لایحه را تصویب می نمایند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد حالا باید رای بگیریم در اینکه در همین جلسه این لایحه را مطرح مذاکره قرار بدهیم یا خیر آقایانیکه تصویب میکنند که این لایحه در همین جلسه مطرح مذاکره

شود قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد حالا مجدداً ماده واحده قرائت میشود و رای میگیریم (مجدداً)
رئیس - مخالفی نیست در این ماده
حاج وکیل الرعایا - بنده یک سؤالی داشتم
رئیس - بفرمائید
حاج وکیل الرعایا - اگر ممکن باشد آقای معاون وزارت مالیه به بنده بفرمائید که این سالی دوست و پنجاه لیره را از چه وقت خواهد گرفت چون در آنجا که خوانده شد یا بنده نتوانستم درست ملتفت شوم یا اینکه درست روشن نیست خوب است این را توضیح بفرمائید که این بعد از انجام خدمت و کتترات سه ساله است یا بعد از وقتی که دیگر نتواند کار بکند و الا بنده با تمام مندرجاتش موافقم .

معاون وزارت مالیه - در لایحه تصریح شده است که از روزیکه کتترات او منقضی میشود این مبلغ اضافه حقوق باو داده خواهد شد .
دکتر اسمعیل خان - بنده فقط میخواستم از معاون وزارت مالیه سؤال بکنم که سمت این مستخدم چه سمتی است مدیری است یا خیر .
معاون وزارت مالیه - بلی اداره ژاندارمری در تخت نظر او تشکیل خواهد شد و سمت او ست مدیری است .

حاج وکیل الرعایا - گمان میکنم که مندرجات پیشنهاد هیئت وزراء با این اظهار آقای معاون موافقت تامی نداشته باشد و گمان میکنم که این یک ماده که بموجب این لایحه میتواند در کنار کتترات او باشد این یک ماده را او میخواهد بعنوان یک حقوق تقاعدی برای خودش بشناسد که باقی عرش بعد از کناره از خدمت راحت باشد از این جهت میخواستم بدانم که تا چه وقت میخواهد داخل کار باشد و از چه وقت خود را کنار خواهد کشید بنده اینرا نمیتوانم بفهمم لکن در باقیش گمان نمیکند جای حرفی باشد .

رئیس - این ماده واحده خودش مطلب را خوب میفهماند یک کتتراتی بموجب قانونی که در نهم رجب تصویب شد با این شخص بسته شده است که سه ساله است حالا این ماده میگوید که بعد از سه سال که کتترات او منحل شد از آن روز حق مستمری خواهد داشت و اگر هم بعد از سه سال بخوانند یک کتتراتی با او ببندند آن کتترات و حقوقش ربطی باین مستمری ندارد (گفتند صحیح است) دیگر مخالفتی نیست رای میگیریم باین ماده واحده آقایانی که این ماده واحده را تصویب میکنند ورقه سفید بنده از آقایانیکه تصویب نمیکند ورقه کبود (اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضا خان آنها را بده (۶۳) ورقه سفید شماره نمودند .

رئیس - ماده واحده با اکثریت ۶۳ رای از ۷۲ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد . طرحی است که از طرف جمعی از نمایندگان که تقریباً پنجاه نفر میشوند پیشنهاد شده است قرائت میشود . (بقرار ذیل خوانده شد) :
نظر باینکه ورود محمد علی میرزا بخاک ایران

باعت انقلاب عمومی و قتل نفوس و نه اموال مسلمین و بر تمام ایرانیان دفع او واجب و لازم است و علاوه بر اقدامات نظامی که از طرف دولت در دفع محمد علی میرزا لازم است از طرف مجلس شورای ملی که نماینده قاطبه ملت ایران است امر جدی در این خصوص صادر شود ما با یک حس وطن پرستی و اسلامیت ماده واحده ذیل را پیشنهاد نموده تقاضای فوریت و مذاکره آنرا در همین جلسه امروزی مجلس شورای ملی مینمائیم .

ماده واحده - چون محمد علی میرزای مخلوع مفسد فی الارض و دفع آن واجب است هیئت دولت مجاز است یکصد هزار تومان به اعدام کننده یا دستگیر کننده محمد علی میرزا بپردازد (همه گفتند صحیح است) .

رئیس - چون تقاضای فوریت این طرح شده است اول در فوریتش باید رای بگیریم آقایانیکه فوریت این طرح را تصویب میکنند قیام نمایند (قریب باتفاق قیام نمودند) .

رئیس - تصویب شد حالا باید رای بگیریم که در این جلسه رسیدگی بکنیم یا خیر آقایانی که تصویب میکنند در همین جلسه در این طرح مذاکره کنیم و رای بگیریم قیام نمایند (نیز قریب باتفاق قیام نمودند) .

رئیس - تصویب شد - در این ماده مخالفی هست ؟

حاجی آقا - بنده عرضی داشتم
رئیس - مخالفید ؟
حاجی آقا - خیر میخواستم عرض کنم که یک کلمه (یا وراثت او) بعد از (اعدام کننده) زیاد شود گفتند صحیح است .

رئیس - پس پیشنهاد بکنید - حالا رای میگیریم بآن ماده واحده با صلاحیکه آقای حاج آقا پیشنهاد کردند یکمرتبه دیگر ماده واحده خوانده میشود و رای میگیریم (مجدداً با اصلاح ذیل خوانده شد) .

ماده واحده - چون محمد علی میرزای مخلوع مفسد فی الارض و دفع آن واجب است هیئت دولت مجاز است یکصد هزار تومان به اعدام کننده یا دستگیر کننده محمد علی میرزا و یا ورثه آنان بپردازد
رئیس - با این ماده واحده باین ترتیبی که خوانده شد مخالفی هست ؟ (گفتند خیر) - پس رای میگیریم آقایانی که این ماده واحده را تصویب میکنند ورقه سفید بنده از آقایانیکه تصویب میکنند (اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضا خان آنها را بده ۵۸ ورقه سفید شماره نموده .

رئیس - با اکثریت ۵۸ رای تصویب شد یکماده الحاقیه هم از طرف آقای مشیر حضور پیشنهاد شده است خوانده میشود (ببابت ذیل قرائت شد) .

ماده الحاقیه - مبلغ شصت هزار تومان بوزارت جنگ اعتبار داده میشود که بقرار ذیل بمصرف برساند
۱ - مبلغ سی هزار تومان در حق کسی و بکسانی که سالارالدوله را دستگیر و یا بر طرف نمایند بپردازند .

۲ - مبلغ سی هزار تومان در حق کسی و یا

کسانیکه شعاع السلطنه را دستگیر یا بر طرف نمایند کار سازی دارد (گفتند صحیح است) .

رئیس - آقای کردستانی هم همین پیشنهاد را کرده اند ولی پیشنهاد ایشان بیست و پنج هزار تومان است .

مشیر حضور - بنده هم با پیشنهاد ایشان موافقم
رئیس - بسیار خوب پس رای میگیریم در قابل توجه بودن این پیشنهاد آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد - حالا در این ماده الحاقیه باورقه رای نخواهیم گرفت به قیام و قومودرای میگیریم برای اینکه مطابق آن راپورتی که از کمیسیون تفسیر داده شد و از مجلس گذشت باید در کلیه این دو ماده باورقه رای بگیریم و علت اینکه در ماده واحده اولی باورقه رای گرفتیم برای این بود که هنوز ماده الحاقیه پیشنهاد نشده بود از این جهت حالا ماده الحاقیه را میخوانند در آن رای میگیریم بعد در کلیه این دو ماده باورقه رای خواهیم گرفت حالا در این ماده الحاقیه مخالفی هست .

سلیمان میرزا - اینهم مثل ماده واحده اولی است یعنی همانطوری که در آن ماده آقای حاج آقا پیشنهاد کردند در اینجا هم باید لفظ ورثه نوشته شود ثانیاً پیشنهاد آقای مشیر حضور با اصلاح ذیل خوانده شد مبلغ پنجاه هزار تومان بوزارت جنگ اعتبار داده میشود که بقرار ذیل بمصرف برساند .

۱ - مبلغ بیست و پنج هزار تومان در حق کسی و یا کسانی و وراثت کسانی که سالار الدوله را دستگیر و یا اعدام نمایند بپردازد .

۲ - مبلغ بیست و پنج هزار تومان در حق کسی و یا کسانی و یا وراثت کسانی که شعاع السلطنه را دستگیر و یا اعلام نمایند کار سازی دارد .

آقامیرزا اسدالله خان - آن پیشنهادی که بنده کرده ام عبارتش سلیس تر است اجازه بدهید آنرا بخوانند (ببابت ذیل قرائت شد)

بدستگیر کننده شعاع السلطنه سالار الدوله که بازوهای محمد علی میرزا هستند دولت مجاز است برای هر یک خودشان یا ورثه شان بیست و پنج تومان بدهد

ارباب میخسرو - اینکه نوشته اند بهر یک چنان میرسانند که اگر متعدد شدند بهر یک از آنها مبلغ بیست و پنج هزار تومان داده میشود .
رئیس - آقای کردستانی چون خودتان پیشنهاد کرده اید توضیح بدهید

آقامیرزا اسدالله خان - اول برای هر یک از آنها است و این احتمالی را که آقای ارباب تصور میفرمایند در این عبارت نمیرود و ثانیاً آن جمله (که) بازوهای محمد علی میرزا هستند را بنده بیس میگیریم حذف بکنند (مجدداً پیشنهاد مزبور با حذف جمله که پس گرفتند قرائت شد)

رئیس - باز همان پیشنهاد آقای مشیر حضور گمان میکنم بهتر باشد یا اگر میخواهید پیشنهاد دیگری بکنید مجدداً پیشنهاد آقای مشیر حضور خواند شد)
آقامیرزا اسدالله خان - بنده پیشنهاد دیگری کرده ام اجازه بفرمائید بخوانند (ببابت ذیل قرائت شد)

ماده الحاقیه - وزارت جنگ مجاز است بیست و پنج هزار تومان بخود و یا وراثت دستگیر کننده و یا اعدام کننده سالارالدوله و مبلغ بیست و پنج هزار تومان بخود و یا وراثت دستگیر کننده و یا اعدام کننده شعاع السلطنه بپردازد (گفتند صحیح است)

رئیس - رای میگیریم با بنده الحاقیه بهمین ترتیبی که خوانده شد آقایانی که این ماده را تصویب میکنند قیام نمایند (قریب باتفاق قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد حالا رای میگیریم بآن ماده اولی و این ماده الحاقیه - آقایانی که کلیه این دو ماده را تصویب میکنند ورقه سفید بیانند از و اوراق رای اخذ شده و آقای حاجی میرزا رضا خان اینهارا بده ۵۹ ورقه سفید شماره نمودند .

رئیس - با اکثریت پنجاه ونه رای تصویب شد دستخطی از والا حضرت اقدس آقای نایب السلطنه رسیده است قرائت می شود .

(بطوریکه ذیلا درج می شود قرائت شد) مجلس شورای ملی چنانکه مکرر این معنی را کتباً و شفاهاً بمجلس شورای ملی و عموم نمایندگان محترم اظهار داشته ام باز توضیح دیگر از آن را لازم می دانم که اینجانب از بدو ورود تا کنون وجهاً من الوجوه از قواعد مشروطیت تسامح و تماثل نورزیده و از وظایف قانونی خود تجاوز و تخلفی ننموده ام و وظایف قانونی نیز همان است که مفصلاً و مشروحاً در موقع ادای مراسم در مجلس اظهار داشته ام و خلاصه آن این است که موافق قانون اساسی جز امضای مقررات مجلس شورای ملی و هیئت وزراء عظام هیچگونه تکلیفی برای اینجانب منظور نبوده و نیست و این وظیفه بعد کمال و از طرف اینجانب مرعی و منظور و تکلیف دیگر وجدانی اینجانب هم که عبارت از اظهار رای شخصی در مصالح کلیه مملکتی است مشروط و مو کول بر این بوده که اختلافات اسباب حکومت نشود چون با وجود هیچ گونه دخالتی در امور از جنسی یا بخلاف شینده می شود که بواسطه اختلافات یا اغراض و اشتباهات باز بعضی امور را در افواه با اینجانب میهنده و حال آنکه هیچ قسم دخالتی از طرف اینجانب در امور نبوده و نیست ناگزیر مجدداً و صریحاً خاطر نمایندگان محترم را بتوجه در اینباب جلب و برای اطلاع عموم اظهار می دارم که جز عمل بنص صریح قانون اساسی که فقط عبارت از امضای مقررات مجلس شورای ملی و هیئت وزراء عظام است هیچگونه تکلیفی بر اینجانب وارد نبوده و نخواهد بود که چنانکه غالباً ادای تکلیف وجدانی برای اینجانب معتبر بوده بعدها نیز این انتسابات اینجانب را از اظهار رای و عقاید راجعه بمصالح مملکتی کسافی السابقه باز میدارد و چنانکه اینجانب بوظیفه قانونی خود عمل کرده ام و وظیفه وجدانی عموم نیز این است که هیچ امری را منسوب با اینجانب ندانسته و ابداً اینجانب را داخل در امور تصور ننمایند زیرا که اینجانب موافق قواعد مشروطیت تمام امور را به هیئت وزراء عظام رجوع کرده و از روز ورود تا کنون در جزئی و کلی کارها هیچ امری تصویبی نداشته ام بعدها هم کمال فی السابق معمول خواهم داشت و اگر امری از امور با اینجانب نسبت داده شود خلاف واقع است و اینجانب وجه من الوجوه ابداً قبول نخواهم کرد و متحمل نخواهم شد (جمعی تصدیق کردند) .

رئیس - دستور روز سه شنبه قانون مدرسه نظامی - رایورت کمیسیون تجارت راجع بچرمسازی رایورت کمیسیون بودجه راجع به بیست کرور نقره مخالفتی هست .

منتصر السلطان - میخواستیم عرض کنیم رایورت کمیسیون انتخابات را اگر داده اند بفرمائید طبع و توزیع بکنند و جزء دستور روز سه شنبه بگذارید و اگر هم هنوز رایورت نداده اند خوب است معلوم بفرمائید کی خواهند داد و اصلاً در این دوره رایورت کمیسیون انتخابات بمجلس میآید یا نمیآید .

رئیس - هنوز رایورت کمیسیون انتخابات نرسیده است که جزء دستور بگذاریم .

حاج سید نصر الله - مخبر کمیسیون اعضاء نمایندگان مخصوصاً آن روز هم که روز انعقاد کمیسیون بود خبر کردیم آقایان تشریف نیاوردند .

رئیس - بنده اخبار میکنم بیایند گویا يك جلسه کافی باشد از برای اینکه رایورت داده شود **حاج سید نصر الله** - بله يك جلسه دیگر فقط باید بشود که رایورت آن نوشته شود .

رئیس - پس خبر میدهم که برای روز سه شنبه حاضر بشوند و رایورت آن نوشته شود و برای روز پنجشنبه جزء دستور می گذاریم دیگر مخالفی هست؟ (اظهاری نشد رئیس حرکت نمودند مجلس نیمساعت قبل از ظهر ختم شد .

جلسه ۲۸۰

صورت مشروح روز سه شنبه هشتم شهر شعبان المعظم ۱۱ برج اسد ۱۳۲۹
رئیس آقای مؤتمن الملك ۲ ساعت و پنجده دقیقه قبل از ظهر بکرسی ریاست جلوس فرمودند و ۲ ساعت و ۴۵ دقیقه قبل از ظهر مجلس رسماً تشکیل گردید صورت جلسه روز سه شنبه سیم را آقای آقا میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند غائبین جلسه قبل آقایان دکتر سعید الاطباء - بهجت - بدون اطلاع - آقایان : دکتر حیدر میرزا - حاج شیخ رئیس - آقا میرزا رضای مستوفی - لواء الدوله - بدون اجازه - آقای آقا محمد با اجازه آقا میرزا مرتضی قلیخان مریض .

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهاری نشد) ملاحظاتی نیست صورت مجلس تصویب شد - رقیمة از طرف آقایان حجج اسلام و علماء اعلام رسیده است قرائت میشود (بمضمون ذیل قرائت شد) مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه حاضرأ مبارک نمایندگان محترم مسبوق است که بزرگترین تکلیف دینیه عموم مسلمین حفظ استقلال مملکت اسلامی و سعی در ترقی و شوکت اسلام است بدیهی است حوادث اسف انگیز امرزوه مقدمه بردن استقلال مملکت اسلامی است مقام مقدس روحانیت اسلامی که بر حسب تکلیف شرعی در مقام حفظ استقلال مملکت در هر مورد پیشقدم بوده در این موقع نیز لازم میدانند که خاطر عموم را مستحضر نمایند که امروزه حمط استقلال مملکت اسلامی و جلوگیری از مقاصد کسانیکه در مقام اضمحلال اسلام و ایراند لازم و هیئت مقدسه اتحادیه علماء مشغول انجام وظیفه خود واز نمایندگان محترم نیز ۲ مطلب

را متمنی است یکی آنکه هر گونه اقداماتی که از وظایف مقام علماء است بنظر آنها برسد اعلام دارند تا اقدام شود دیگر آنکه برای سرعت تأثیر اقدامات هیئت معجلا در مقام جلب قلوب ملت بر آمده رفع موجبات تنفر عامه اسباب خوشنودی عموم را فراهم نمایند (هیئت اتحادیه علماء) آقای آقا شیخ محمد تقی آیه الله زاده - آقای آقا سید کمال الدین بهبهانی آقای آقا سید حسین - آقای سلطان العلماء - آقای آقا حسن حایری شوشتری - آقای آقا سید حسن بروجردی - آقای آقا سید محمد معروف بعصار - آقای آقا میرزا سید محمد بهبهانی - آقای آقا شیخ عبدالحسین کنی - آقای صدر العلماء - آقای آقا میرزا محسن - آقای آقا سید محمد حیاط شاهی - آقای آقا شیخ محمد عرب - آقای آقا شیخ محمد صادق کاشانی - آقای آقا شیخ محمد تقی نهاوندی آقای حاج سید هادی نوری - آقای آقا شیخ عبدالله آقای آقا شیخ محمد حسین یزدی - آقای آقا سید زین العابدین - لواسانی - آقای آقا سید موسی نجل مرحوم آقا سید ریحان الله - آقای آقا سید محمد نجل مرحوم آقا سید ریحان الله - آقای آقا میرزا سید مهدی حجة الاسلام زاده افجه - آقای آقا میرزا علی طهرانی - آقای آقا سید احمد دماوندی - آقای حاج سید مصطفی - آقای آقا سید محمد یزدی - آقای آقا سید علی آقا - آقای آقا شیخ محمد رضای قمی - آقای آقا میرزا محمد حسین شیرازی - آقای آقا شیخ باقر .

رئیس - آقایان حجج الاسلام و علماء اعلام بخوبی مسبوقند که استقرار اساسی مشروطیت بیشتر برای اجرای احکام و حفظ مملکت اسلامی و ترتیبات و تهیه موجبات آسایش عمومی است که مقصد اصلی دین مبین است بوده این است که از بدو امر آقایان حجج الاسلام و علماء اعلام در استقرار این اساس همه قسم مساعدت و مجاهدت را فرمودند و از هیچگونه همراهی مضایقه نکردند در این موقع هم که این ترتیبات بیش آمده است از مدلول این مرقومه بخوبی معلوم میشود که آقایان حجج الاسلام بخوبی متوجه این نکته شده اند که وضعی که تازه دارد پیش میآید چه عاقبت وخیمی از برای مملکت اسلامی دارد ما هم متوقع و مترصد بودیم که از طرف آقایان حجج الاسلام اینگونه اظهارات بشود هر چند دولت اقدامات کافی نموده و استعدادی برای جلوگیری از این ترتیباتی که بیش آمده بخوبی فراهم کرده ولی از طرف دیگر چنانچه به همراهی و مساعدت معنوی آقای حجج الاسلام محتاج بودیم حالا هم بوده و همیشه خواهیم بود البته آقایان نمایندگان با بنده همراه هستند که جواب آقایان حجج الاسلام و علماء اعلام مبنی بر تشکر و امتنان از طرف مجلس نوشته و در جلسه آتیه قرائت شود و خدمت آقایان فرستاده شود (عموماً گفتند صحیح است) دستور امروز یعنی امروز روز سه شنبه چنانچه ملاحظه فرمودید سه فقره بود که دو فقره از آنرا وزارتخانه مسترد کردند تا پاره ملاحظات بنمایند این بود که نتوانستیم روز سه شنبه مجلس را منعقد کنیم نظامنامه انتخابات هنوز حاضر نشده بود دیروز حاضر و طبع و توزیع هم شد چنانچه

مخالف نباشید امروز مذاکره شود (اظهار موافقت کردند)

حاج شیخعلی خراسانی - مقصود از مذاکره در کلیات اگر قبول وعدم قبول است کسی مخالفی نیست و اساساً يك قانونی است که هیچکس مخالف نیست اما اگر راجع بنواقص است در اول این قانون ذکر شده است صورتیکه عده نمایندگان راعمین خواهد کرد باین نظامنامه منضم خواهد شد و تا بحال طبع و توزیع نشده و بما داده نشده است آیا از کمیسیون رایورت نداده اند یا اینکه رایورت داده اند ولی هنوز طبع و توزیع نشده است میخواستیم این را از آقای مخبر سؤال کنیم که جواب بدهند چون این مسئله ناقص است .

ذکاء الملك مخبر کمیسیون - حوزه بندیها هنوز کاملاً تمام نشده است و بعلاوه مذاکره کردن در این قانون متوقف بر حوزه بندی نخواهد بود و آنهم عنقریب تمام خواهد شد و علیحده باید بیاید و در مجلس گفتگو شده و رای گرفته شود .

رئیس - دیگر در کلیات مخالفی نیست (گفتند خیر) رای میگیریم که داخل مواد شویم آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس فصل اول میماید برای بعد .

ذکاء الملك - ماده اول و دویم بطوریکه فرمودند میماند برای بعد پس از آنکه آن جدول حاضر شد در این دو ماده مذاکره خواهد شد .

رئیس - ماده سیم قرائت میشود (ببارت ذیل قرائت شد)

فصل دویم شرایط انتخاب کنندگان ماده سیم - انتخاب کنندگان اشخاصی خواهند بود که دارای شرایط ذیل باشند (۱) تبعه ایران باشند (۲) لا اقل بیست سال داشته باشند (۳) معروفیت محلی داشته و اگر بومی یا متوطن بآن محل باشند لا اقل ششماه قبل از انتخاب در محل انتخاب یا توابع آن سکنی داشته باشند (۴) لا اقل دارای یکصد و پنجاه تومان علاقه ملکی یا ده تومان مالیات بده باشند یا سی و شش تومان عایدی سالیانه داشته باشند مگر محصلین مدارس از این شرط معاف هستند .

حاج وکیل الرعایا - گمان میکنم مجلس هم صلاح نداند مادر اینجا صد و پنجاه تومان علاقه کلی را شرط قرار بدهیم یا آنکه ده تومان مالیات بده باشند آن شرایط سابق الذکر برای انتخاب کردن کافی است .

معزز الملك - بنده تصور نمیکنم که اشکال در این فقره چهارم باشد که نوشته شده لا اقل دارای یکصد و پنجاه تومان علاقه ملکی باشد یا ده تومان مالیات بده باشد یا سی و شش تومان در سال عایدی داشته باشد و الا این سه شرط است و نکته آنست حتی هر سه شرط در یک نفر جمع باشد گفته اند یکی از این سه شرط را دارا باشد حالا برای چه این شرایط را کرده اند برای این است که کلیه کسانیکه مدخله میکنند در امور سیاسی مملکتی باید يك رشته اتصالی هم باین آب خاک داشته باشند اما اگر يك اشخاصی باشند که فقط یگانه رشته اتصال آنها با این آب و خاک ایرانیت باشد این کافی نیست میگویند باید لا اقل دارای یکصد و پنجاه تومان علاقه باشند و این يك